

Asia: VN/30737/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista

Lausunto

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Johdannossa kuvataan hyvin toimintaympäristön muuttumisen asettamia haasteita huoltovarmuuden kehittämiseksi. Tämä vaatii sekä taloudellista resurssointia että tarvittavaa henkilöstöä. Myös osaamista on vahvistettava.

Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

Sivulla 4 on kuvaus huoltovarmuusorganisaatiosta. Joko kuvaan tai siihen liittyvään tekstiosaan voisi lisätä valtioneuvoston ja eri ministeriöiden ohjausvastuut. Myös alueellisen tason valmistelun ja yhteistyön toteuttamisen (valtio, hyvinvointialueet, kunnat, energialaitokset, yritykset jne.) voisi kuvata selkeämmin.

Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

Tavoitteet on asetettu hyvin. Niiden saavuttaminen edellyttää laaja-alaisesti valmistellun toimenpideohjelman ml. tarvittavat rahoitusinstrumentit. Toimintaympäristön muutos vaatii toimenpiteitä etenkin kriittisen infrastruktuurin varmistamiseksi ennalta ehkäisevästi ja mahdollisen häiriötilanteen vahinkojen minimoimiseksi.

Kohdassa 3.4. on käsitelty huoltovarmuuden alueellista ulottuvuutta. Tekstissä on todettu, että alueellisella ja paikallisella tasolla varautuminen sovitetaan hyvinvointialueiden kanssa. Hieman epäselväksi jää, onko näin hyvinvointialueilla koordinointi- ja ohjausvastuu myös alueen kuntiin, mitä tässä ilmeisimmin tarkoitetaan. Toisaalta tässä yhteydessä jää vielä ratkaisematta, mikä on perustettavan elinvoimakeskusten tehtävä alueellisen yhteistyön ohjauksessa.

Kohdan 3.4. viimeisessä kappaleessa asetettu velvoite varautumissuunnitelmien yhteensovittamisesta on tarpeellinen, mutta vaatii toteutuakseen vielä yksityiskohtaisempaa

ohjausta sekä säädösten että tarvittavan rahoituksen osalta. Kaiken kaikkiaan alueellisen ulottuvuuden varmistaminen tulee vaatimaan sekä hyvinvointialueilta että kunnilta lisäresurssointia.

Kohdassa 3.6. on käsitelty tarvetta varmistaa osaaminen ja osaavan työvoiman saatavuus. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ml. lähivuodet se tulee ainakin kunnilta vaatimaan palveluksessa olevan henkilöstön täydennyskoulutusta ja tehtävämuutoksia. Korkeakoulujen ja toisen asteen oppilaitosten koulutuskokonaisuuksien kehittäminen on tässä yhteydessä otettu hyvin huomioon.

Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

Luku 4 on kattava ja ehkä keskeisin osa tätä päätöstä. Tavoitteet ja kehittämiskohteet on asetettu hyvin.

Tilannekuvan eläminen ja toimintojen keskinäinen riippuvuus kuitenkin vaikeuttavat tavoitteiden saavuttamista ainakin alueellisella tasolla. Alueena Itäinen ja Kaakkoinen Suomi vaatinevat erityistoimia poikkeustilanteiden varalle, mikä pitäisi tekstissä mainita.

Kohdassa 4.11. on perustellusti tuotu esille mahdollisen sotilaallisen voimankäytön uhka myös ei-sotilaallisen varautumistoiminnan lähtökohdaksi.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

Toimintaympäristön muutos edellyttää merkittäviä toimenpiteitä ja näin myös rahoituspohjan vahvistamista, mikä pitäisi tässä yhteydessä todeta. Alueellisella ja paikallisella tasolla tämä on otettava huomioon esimerkiksi valtionosuuksissa tai muissa vastaavissa rahoitusinstrumenteissa.

Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

Näin laaja-alaisen päätöksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden seuranta edellyttää yksityiskohtaisempaa ja myös alueelliselle tasolle ulottuvaa seurantaa, mikä ei välttämättä toteudu pelkästään ministeriön erillisellä toimeenpanosuunnitelmalla. Joka tapauksessa tavoitteiden seurannan pitäisi olla säännöllistä ja tapahtua vuosittain.

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Päätös on niin merkittävä kokonaisuus, että ministeriön toivotaan valmistelevan siihen liittyvää koulutus- ja esitysmateriaalia myös kuntien ja hyvinvointialueiden käyttöön.

Huuskonen Vesa
Kouvolan kaupunki